

Duiding arbeidsmarkt-ontwikkelingen

April 2021



Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Uitgelicht: contract voorafgaand aan instroom WW in 2020	3
2. Ontwikkeling WW-uitkeringen	6
2.1. Lopende WW-uitkeringen	6
2.2. Instroom en uitstroom WW	7
2.3. Personen met kortdurende en langdurige WW	8
3. Vacatureontwikkelingen	10
3.1. Totale vacaturemarkt	10
3.2. Vacatures naar beroepsniveau en beroepsklasse	12
4. Spanningsindicator	14
4.1. Spanning op de arbeidsmarkt	14
4.2. Spanning naar beroep	15
4.3. Spanning naar arbeidsmarktregio	16
4.4. Verwachting voor februari 2021	17
Bijlage I Tabel contractvorm voorafgaand aan WW-instroom	18
Bijlage II Ontslagvergunningen	19
Colofon	20

Samenvatting

In deze publicatie Duiding Arbeidsmarktontwikkelingen staan de gevolgen van de coronacrisis voor de arbeidsmarkt centraal.

- De verspreiding van het coronavirus en de maatregelen om die verspreiding in te dammen leidden tot een toename in de instroom in de WW in 2020. Vooral direct na de start van de eerste lockdownperiode in maart en april kwamen veel mensen in de WW. Bij de tweede lockdownperiode vanaf half oktober 2020 was de toename veel minder groot dan in het voorjaar. Het eerste hoofdstuk brengt de verdeling van de contractvorm voorafgaand aan de instroom in de WW in beeld in deze twee perioden.
- UWV verstrekke eind februari 2021 286 duizend lopende WW-uitkeringen. Dat zijn er 46 duizend meer dan een jaar geleden (+19%). Deze stijging vond al plaats in de lente van 2020, maar was toen minder sterk dan de toename van de werkloze beroepsbevolking. Daarna is het aantal WW-uitkeringen maar beperkt gedaald, terwijl de werkloze beroepsbevolking tussen augustus 2020 en januari 2021 wel duidelijk is afgenomen. Vanaf zomer 2020 is zowel de WW-instroom als de WW-uitstroom relatief hoog, vergeleken met 2019.
- Het percentage personen met een langdurige uitkering (een jaar of langer) is tussen februari 2020 en februari 2021 gedaald van 21% naar 16%. Het aantal personen met een langdurige uitkering daalt al veel langer, doordat de maximale uitkeringsduur vanaf begin 2016 geleidelijk is verkort van 38 naar 24 maanden. Daarnaast is door de hoge WW-instroom in voorjaar 2020 het aantal personen dat korter dan een jaar WW heeft sterk toegenomen.
- Eind december 2020 zijn er (na correctie voor seizoeneffecten) 210 duizend openstaande vacatures, dat zijn er 76 duizend minder dan eind 2019. De grootste daling was bij de dienstverlenende beroepen en de commerciële beroepen.
- Door de afname van het aantal vacatures en de toename van het aantal personen met kortdurende WW, is de spanning op de arbeidsmarkt in 2020 flink afgenomen. Eind 2019 was er nog sprake van een krappe arbeidsmarkt, eind 2020 is de spanning op de arbeidsmarkt gemiddeld.
- Het aantal ontslagaanvragen om bedrijfseconomische redenen is in 2020 meer dan verdubbeld ten opzichte van 2019. De meeste aanvragen waren in de industrie, de handel, de zakelijke dienstverlening en de horeca.

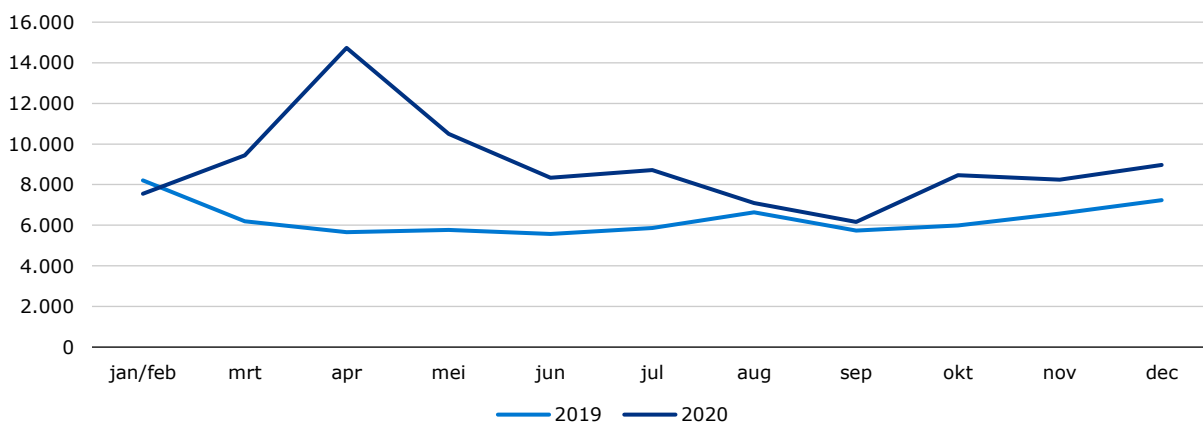
1. Uitgelicht: contract voorafgaand aan instroom WW in 2020

Hoge instroom in WW door corona

De komst van corona in ons land en de verschillende lockdownperioden in 2020 leidden tot een toename in de instroom in de WW. Vooral direct na de start van de eerste lockdownperiode in maart en april kwamen veel mensen in de WW (figuur 1.1). Hierop volgde een periode met versoepelingen in de coronamaatregelen en een lagere instroom in de WW. Bij de tweede lockdownperiode vanaf half oktober 2020 nam het aantal nieuwe WW-uitkeringen wel weer toe, maar was de toename veel minder groot dan in het voorjaar.

Figuur 1.1 Aantal nieuwe WW-uitkeringen

Gemiddeld per week



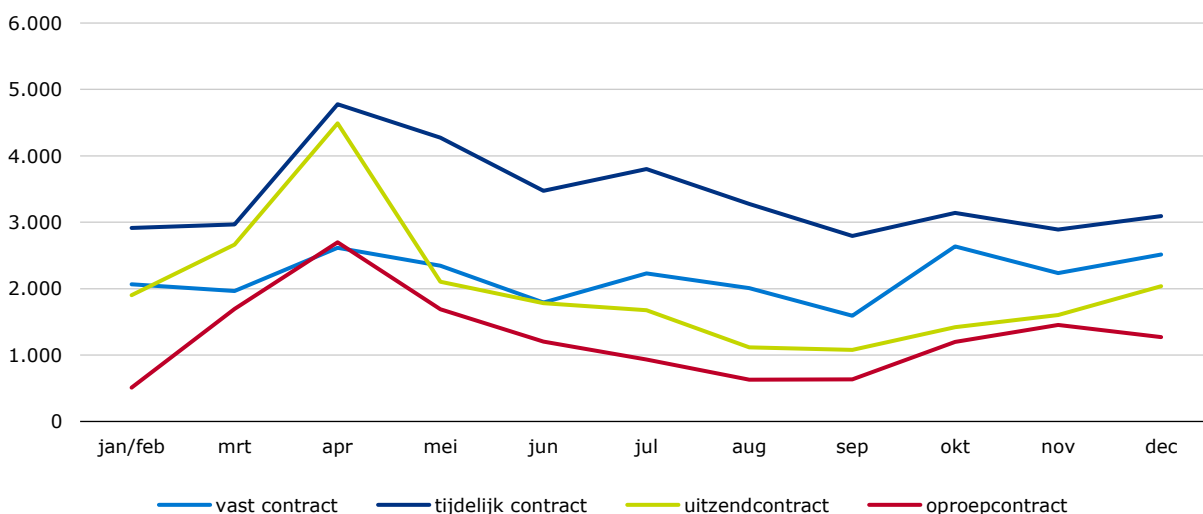
Bron: UWV

Vooral meer flexwerkers in WW maar ook iets meer vaste krachten

Naast een verschil in omvang verschilt ook de samenstelling van de instroom in de WW tussen de twee lockdownperioden (figuur 1.2). De enorme piek van de WW-instroom in maart en april kenmerkte zich doordat er vooral jonge mensen met een flexibel contract de WW in kwamen, ofwel vanuit een oproep- of uitzendcontract of vanuit een tijdelijk contract (zie box 1.1). Vanaf oktober 2020 stroomden er opnieuw meer mensen met een flexibel contract de WW in, maar nam ook het aantal nieuwe WW-uitkeringen van mensen met een vast contract licht toe. Het grote verschil tussen vast en flex dat we zagen in de instroom in de WW in het voorjaar, komt niet terug bij de tweede lockdownperiode die begon in het najaar.

Figuur 1.2 Aantal nieuwe WW-uitkeringen naar contractvorm voorafgaand aan de WW, 2020

Gemiddeld per week



Bron: UWV

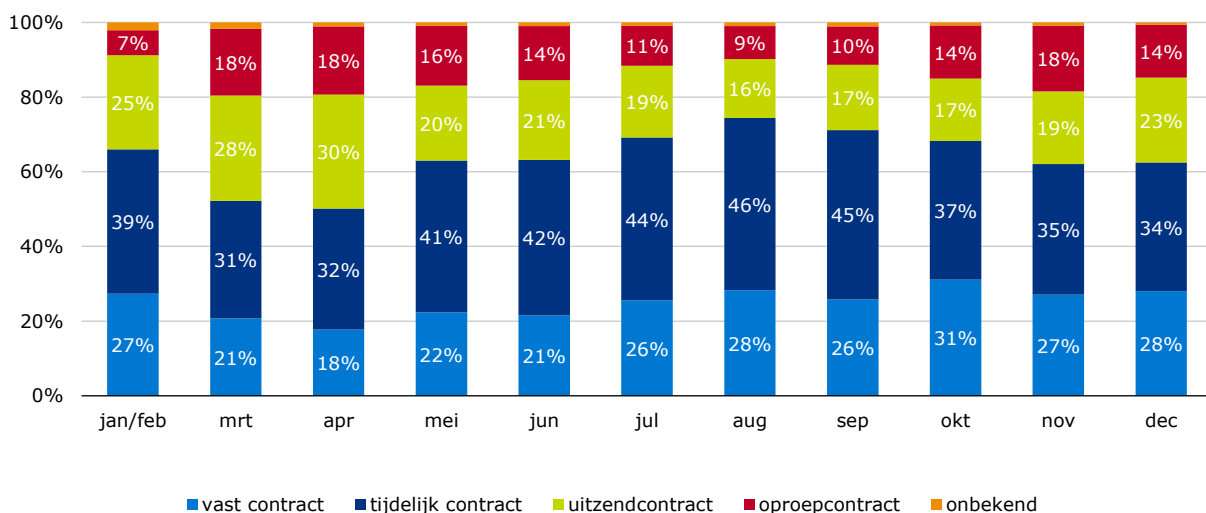
Minder baanverlies in tweede lockdown

Bij de eerste lockdown raakten vooral veel jonge flexwerkers werkzaam in de hard geraakte sectoren zoals horeca en cultuur, snel hun baan kwijt doordat ze niet meer werden opgeroepen of doordat hun contract afliep en niet verlengd werd.¹ Dat in de tweede lockdownperiode de instroom in de WW veel minder toenam, komt doordat het baanverlies toen veel kleiner was dan bij de eerste lockdown.² Veel werkgevers maakten in de loop van 2020 gebruik van steunmaatregelen van de overheid om zoveel mogelijk werkgelegenheid te kunnen behouden.³ Bovendien konden werklozen tijdens de periode met versoepelingen deels weer aan het werk in de sector waar ze daarvoor ook werkzaam waren of in een sector waar de vraag naar arbeid nog wel groot is, zoals de techniek en de zorg.⁴ Verder stromen jongeren die tijdens de tweede lockdown opnieuw hun baan verloren in bijvoorbeeld de horeca, vaak niet opnieuw de WW in. De kans is groot dat hun recht op WW door een kort arbeidsverleden al was opgebruikt.

Flexwerkers altijd al oververtegenwoordigd in WW

Iemand met een vast contract raakt minder snel de baan kwijt dan iemand met een flexibel contract. Vergeleken met de werkende populatie bestaat de instroom in de WW dan ook altijd al uit veel meer flexwerkers. De banen van werknemers bestaan voor 35% uit flexibele contracten.⁵ De instroom in de WW daarentegen komt gemiddeld in 2020 voor 75% uit flexibele contracten (figuur 1.3). Bij plotseling minder werk zal een werkgever eerder een oproepkracht niet meer oproepen of het tijdelijk of uitzendcontract niet verlengen dan een vast contract door middel van een ontslagprocedure ontbinden (zie ook Bijlage II Ontslagvergunningen). Toch was er wel een lichte toename van instroom in de WW vanuit vaste contracten in de laatste maanden van 2020 (figuur 1.2). Die toename kwam het meest vanuit de horeca en catering en de vervoer en logistiek. De horeca en catering ondervond opnieuw de gevolgen van het sluiten van cafés, restaurants en bedrijfskantines. Het goederen- en personenvervoer kreeg na een licht herstel in de zomer te maken met gevolgen door het sluiten van niet-essentiële winkels en het advies om zo min mogelijk te reizen. Ondanks steunmaatregelen van de overheid konden werkgevers niet al hun vaste personeel in dienst houden.

Figuur 1.3 Verdeling nieuwe WW-uitkeringen naar contractvorm voorafgaand aan de WW, 2020



Bron: UWV

Groot aandeel jongeren in de instroom vanuit flexibele contracten

Driekwart van de instroom in de WW in 2020 had voor de WW een flexibel contract. Jonge werkenden hebben vaker een flexibel arbeidscontract terwijl oudere werknemers vaker een vast contract hebben. Bovendien werken jongeren vaker in de door corona hard geraakte sectoren zoals de horeca. Dat is terug te zien in de leeftijdsverdeling van de WW-instroom (figuur 1.4). Van de nieuwe WW-uitkeringen vanuit een flexibel contract is ongeveer de helft van iemand die jonger is dan 35 jaar. Dat is twee keer zoveel als bij de WW-instroom vanuit vaste contracten. Vooral bij de instroom van oproepkrachten in de WW gaat het vaak om jonge mensen, in 2020 was twee derde jonger dan 35 jaar. Alleen degene die hun baan verliezen en voldoende arbeidsverleden hebben, komen in aanmerking voor een WW-uitkering. Omdat het arbeidsverleden van jonge mensen vaak beperkt is, is hun WW-uitkering meestal van korte duur.

¹ UWV (10 november 2020) <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/images/Werkgelegenheid-en-NOW-naar-sector-sinds-start-crisis-feb-jul-2020.pdf>

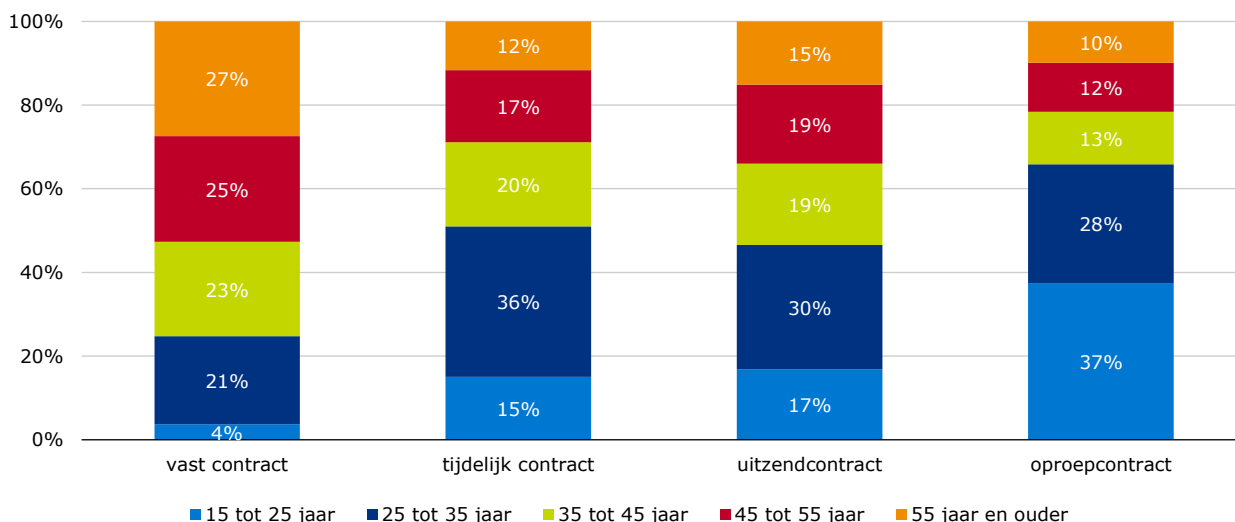
² CBS (18 maart 2021), <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/11/werkloosheidspercentage-blijft-in-februari-3-6>

³ UWV (13 januari 2021) <https://www.uwv.nl/overuwv/pers/persberichten/2021/derde-periode-now-helpt-toekenningen-naar-horeca-en-detailhandel.aspx>

⁴ UWV (geraadpleegd op 8 april 2021) <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/kansen-arbeidsmarkt> en <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/sector/zorg/snel-herstel-banengroei-zorg>

⁵ CBS StatLine, Werkgelegenheid; banen, lonen, SBI2008 per maand (geraadpleegd op 29 maart 2021), <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83451NED/table?dl=4F788>

Figuur 1.4 Verdeling nieuwe WW-uitkeringen naar leeftijd per contractvorm vóór de WW, 2020



Bron: UWV

Box 1.1. Contracttype vóór de WW

Voor de cijfers in dit hoofdstuk is informatie uit de WW-administratie aangevuld met informatie over banen van werknemers in loondienst uit de Polisadministratie van UWV (het register van alle inkomstenverhoudingen in Nederland).

Onder instroom in de WW vallen alle nieuwe WW-uitkeringen die zijn toegekend door UWV. Een persoon kan recht hebben op meer dan één WW-uitkering. De cijfers in dit hoofdstuk hebben betrekking op het aantal nieuw toegekende WW-rechten. Omdat de verslagmaand januari 2020 een afwijkend aantal verslagweken heeft, zijn de verslagmaanden januari en februari in dit hoofdstuk samengevoegd. Om de klant beter van dienst te zijn is UWV eind 2019 overgestapt op een uniforme betaalomgeving voor alle UWV-uitkeringen. Om de overgang naar het nieuwe systeem soepel te laten verlopen is het oude systeem eerder dan gewoonlijk afgesloten. Hierdoor bestaat de verslagmaand december 2019 uit drie weken en de verslagmaand januari 2020 uit zes weken.

Type contract van de baan is o.b.v. kenmerken in de Polisadministratie onderscheiden in vier vormen: vaste contracten, tijdelijke contracten (beide exclusief uitzendcontracten en oproepcontracten), uitzendcontracten en oproepcontracten. Hierbij is een vast contract een contract voor onbepaalde tijd en een tijdelijk contract een contract voor bepaalde tijd. Een oproepcontract is een contract waarbij het aantal werkuren per week niet is vastgelegd. Uitzendkrachten die een oproepcontract hebben, tellen hier mee als uitzendkracht. De tijdelijke contracten, uitzend- en oproepcontracten gezamenlijk vormen in dit hoofdstuk de groep flexibele contracten; ook wel aangeduid als flexwerkers.

In augustus 2020 verscheen er een artikel van UWV met voorlopige cijfers over de contractvorm van de WW-instroom in februari-mei 2020. Dit hoofdstuk is een vervolg daarop. Omdat er tevens verbeteringen zijn uitgevoerd in de methode kunnen de hier gepresenteerde cijfers afwijken van de eerder gepubliceerde voorlopige cijfers.

Zie bijlage I voor een tabel.

2. Ontwikkeling WW-uitkeringen

2.1. Lopende WW-uitkeringen

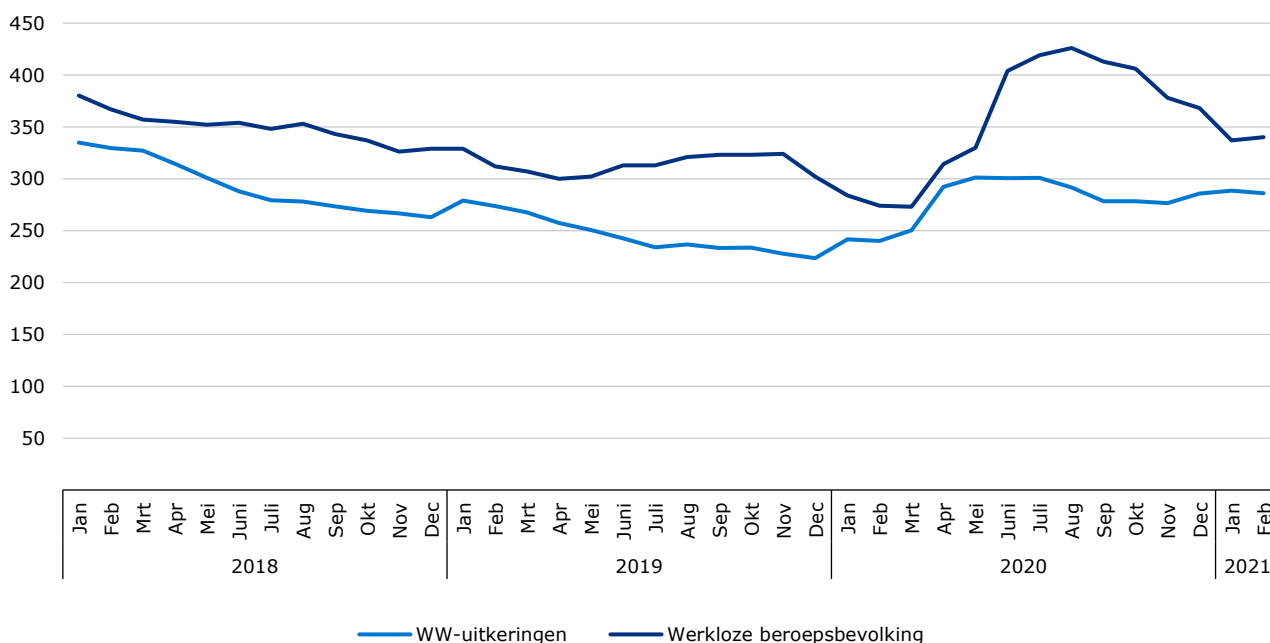
UWV verstrekke eind februari 2021 286 duizend lopende WW-uitkeringen. Vergeleken met een jaar eerder is het aantal uitkeringen met 46 duizend gestegen (+19%).

Het aantal werklozen was in februari 2021 volgens het CBS gemiddeld 340 duizend. Dat is 24% meer dan in februari 2020. De werkloosheid lag in februari op 3,6% van de beroepsbevolking, een jaar eerder nog op 2,9%.⁶

In figuur 2.1 wordt de ontwikkeling van WW-uitkeringen en werkloosheid vergeleken vanaf 2018. Tussen maart en mei 2020 steeg zowel het aantal uitkeringen als het aantal werklozen. Daarna bleef de werkloosheid nog stijgen tot augustus, om daarna weer te dalen tot januari 2021. Het aantal lopende WW-uitkeringen veranderde vanaf mei 2020 niet veel. Zonder steunmaatregelen van de rijksoverheid⁷ zouden de werkloosheid en het aantal WW-uitkeringen sterker zijn toegenomen.

Figuur 2.1 Lopende WW-uitkeringen en werkloze beroepsbevolking

Aantal per maand, in duizendtallen



Het CBS corrigeert de werkloze beroepsbevolking voor seizoensinvloeden en werkt met maandgemiddelden. UWV publiceert het aantal WW-uitkeringen zonder seizoenscorrectie. Het gaat om de stand aan het eind van de maand.

Bron: UWV en CBS

⁶ CBS (maart 2021), Maandbericht beroepsbevolking februari 2021.

⁷ De tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW), en de opvolgers daarvan (NOW2.0 en NOW3.0) zijn bedoeld voor werkgevers die als gevolg van het coronavirus vanaf 1 maart 2020 kampen met een substantieel omzetverlies. Het zijn tegemoetkomingen in de loonkosten, in de vorm van een voorschot. Hiermee kunnen werknemers worden doorbetaald. Zie www.rijksoverheid.nl voor meer details over de regelingen.

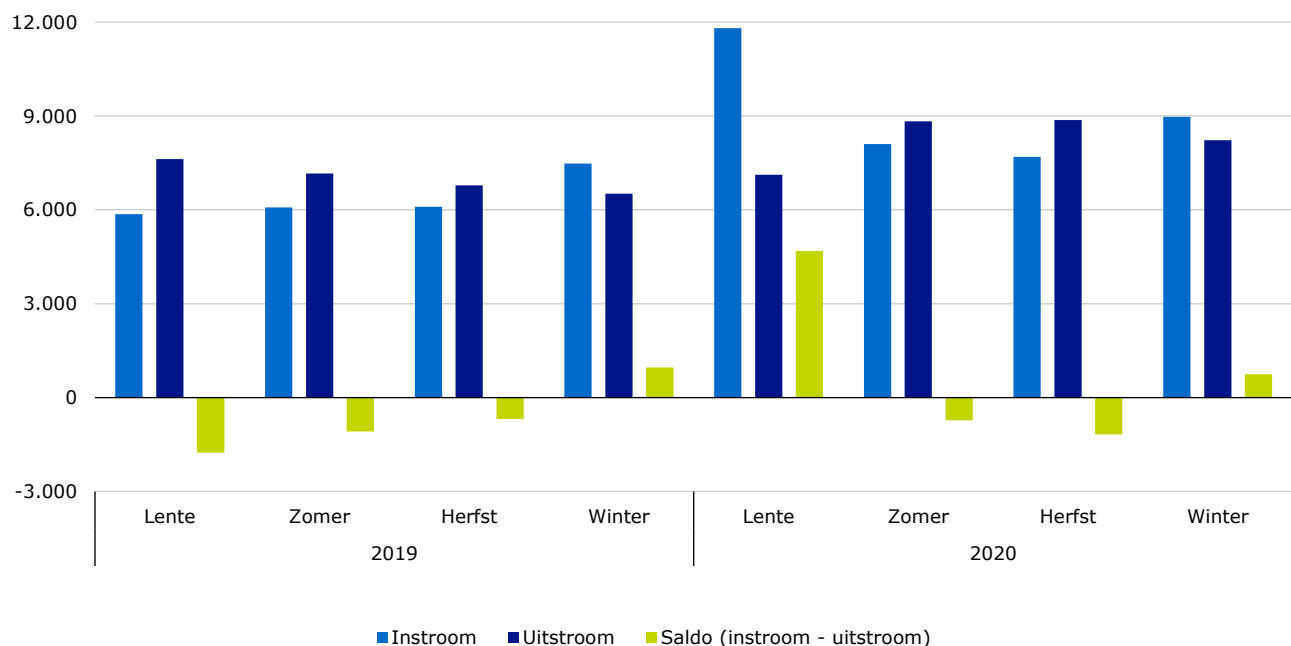
De ontwikkeling van het aantal WW-uitkeringen volgt om een aantal redenen niet precies de ontwikkeling van de werkloze beroepsbevolking. Sinds de start van de coronacrisis geldt dat extra sterk.

- Niet elke werkloze heeft een WW-uitkering. Dat kan zijn omdat er nog onvoldoende gewerkt is om recht op een WW-uitkering te hebben, of omdat de WW-uitkering is afgelopen zonder dat iemand nieuw werk heeft gevonden. Er kan wel sprake zijn van een andere uitkering, zoals een bijstandsuitkering of arbeidsongeschiktheidsuitkering. Aan het begin van de coronacrisis verloren vooral veel jongeren hun baan. Die hebben meestal vanwege hun beperkte arbeidsverleden nog geen of slechts kort recht op een WW-uitkering. Daardoor steeg de werkloosheid veel sterker dan het aantal WW-uitkeringen. Als jongeren al recht hadden op een uitkering, stroomden ze snel weer uit.⁸
- Niet iedereen met een WW-uitkering wordt tot de werkloze beroepsbevolking gerekend.⁹ Dat kan bijvoorbeeld gelden voor mensen die naast hun WW-uitkering een baan hebben.¹⁰
- De werkloosheid kan ook stijgen doordat meer mensen zich gaan aanbieden op de arbeidsmarkt. Het gaat dan om mensen die voorheen niet tot de beroepsbevolking werden gerekend, omdat ze niet werkten en ook geen werk zochten (of nog geen 15 jaar waren). Volgens het CBS nam vooral daardoor de werkloosheid tussen mei en augustus toe.¹¹

2.2. Instroom en uitstroom WW

Het effect van de coronacrisis op het aantal lopende WW-uitkeringen was vooral zichtbaar in de lentemaanden (maart, april, mei). In de lente van 2020 verdubbelde de WW-instroom ten opzichte van een jaar eerder. Doordat de instroom veel hoger was dan de uitstroom, steeg het aantal lopende WW-uitkeringen. In de zomer (juni, juli, augustus) daalde de WW-instroom en nam de WW-uitstroom duidelijk toe (figuur 2.2). In de herfst (september, oktober, november) daalde de WW-instroom iets, terwijl de uitstroom niet zoveel veranderde. Daardoor daalde het aantal WW-uitkeringen nog iets sterker dan in de zomer. In de wintermaanden (december, januari, februari) nam de WW-instroom toe en de WW-uitstroom af. Daardoor steeg het aantal lopende WW-uitkeringen. Dat het aantal uitkeringen in zomer en herfst afneemt en in de winter toeneemt is vrij gebruikelijk seizoenspatroon. Een belangrijk verschil met 2019 is dat zowel de instroom als de uitstroom hoger zijn. Personen tot 30 jaar hebben sinds voorjaar 2020 een hoger aandeel in de WW-instroom. Vanaf de zomer geldt dat nog sterker voor de WW-uitstroom.

Figuur 2.2 WW-instroom en –uitstroom per seizoen
Gemiddelde aantallen uitkeringen per week



Lente: maart t/m mei; zomer: juni t/m augustus; herfst: september t/m november; winter: december t/m februari.

Bron: UWV

⁸ UWV (oktober 2020), Duiding arbeidsmarktontwikkelingen oktober 2020.

⁹ Volgens de internationale definitie vallen daar alleen mensen zonder werk (van minimaal een uur per week) onder die beschikbaar zijn voor werk en recent actief hebben gezocht naar werk. Hoe mensen worden ingedeeld hangt af hoe ze de enquêtevragen over deze onderwerpen hebben ingevuld. Het is mogelijk dat ook iemand met een volledige WW-uitkering o.b.v. de gegeven antwoorden niet als werkloos wordt geteld.

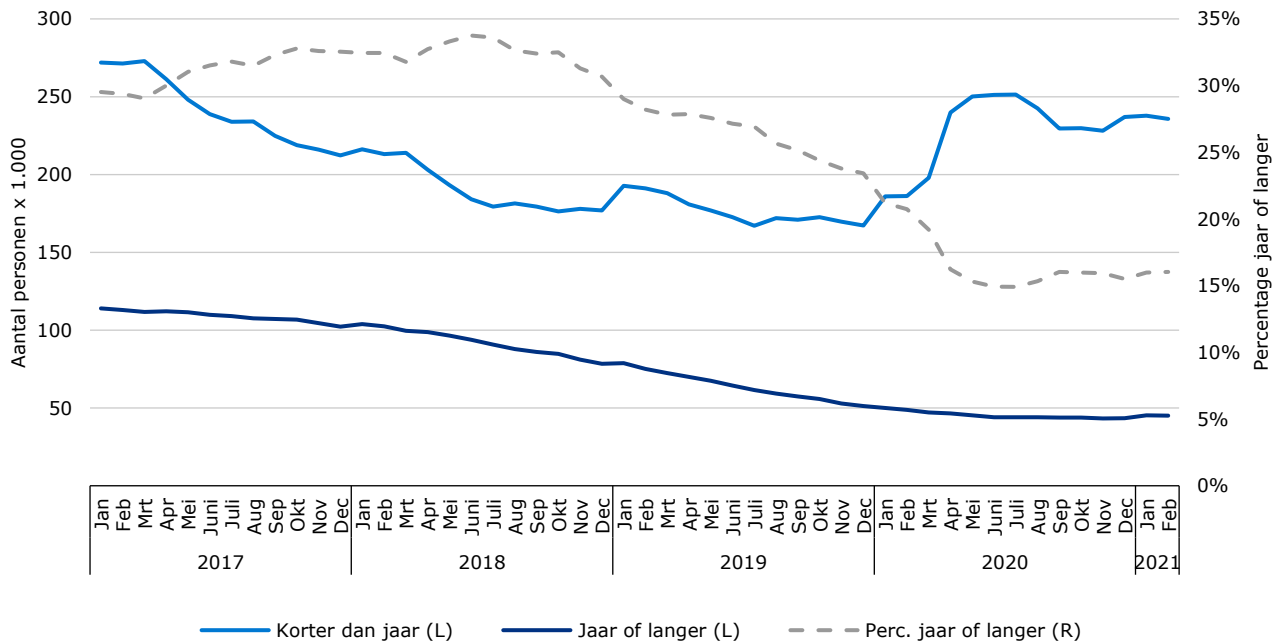
¹⁰ <https://www.uwv.nl/particulieren/werkloos/tijdens-ww-uitkering/detail/werken-en-een-ww-uitkering>

¹¹ CBS (september 2020), Maandbericht beroepsbevolking augustus 2020.

2.3. Personen met kortdurende en langdurige WW

Door de sterk toegenomen WW-instroom vanaf maart 2020 is de verhouding tussen de aantallen personen met een verstreken WW-duur van korter en langer dan een jaar ineens sterk veranderd (figuur 2.3).¹² Tot halverwege 2018 daalde het aantal personen met een kortdurende WW-uitkering sneller dan het aantal personen met een langdurige WW-uitkering. Het percentage langdurige WW steeg daardoor (zie de onderbroken lijn in figuur 2.4). Daarna daalde anderhalf jaar lang het aantal personen met langdurige WW het snelst, waardoor het percentage langdurige WW afnam. Dat kwam deels doordat meer van hen werk vonden en deels door de stapsgewijze verkorting van de maximale WW-duur. Terwijl het aantal personen met langdurige WW bleef dalen, nam tussen maart en mei het aantal personen met kortdurend WW sterk toe. Daarna bleef de verhouding tussen kortdurende en langdurige uitkeringen ongeveer hetzelfde. In februari 2020 was het aandeel langdurige WW 21%, in februari 2021 16%.

Figuur 2.3 Personen met een WW-uitkering waarvan meer of minder dan een jaar is verstreken (linkeras) en percentage jaar of langer (rechteras)



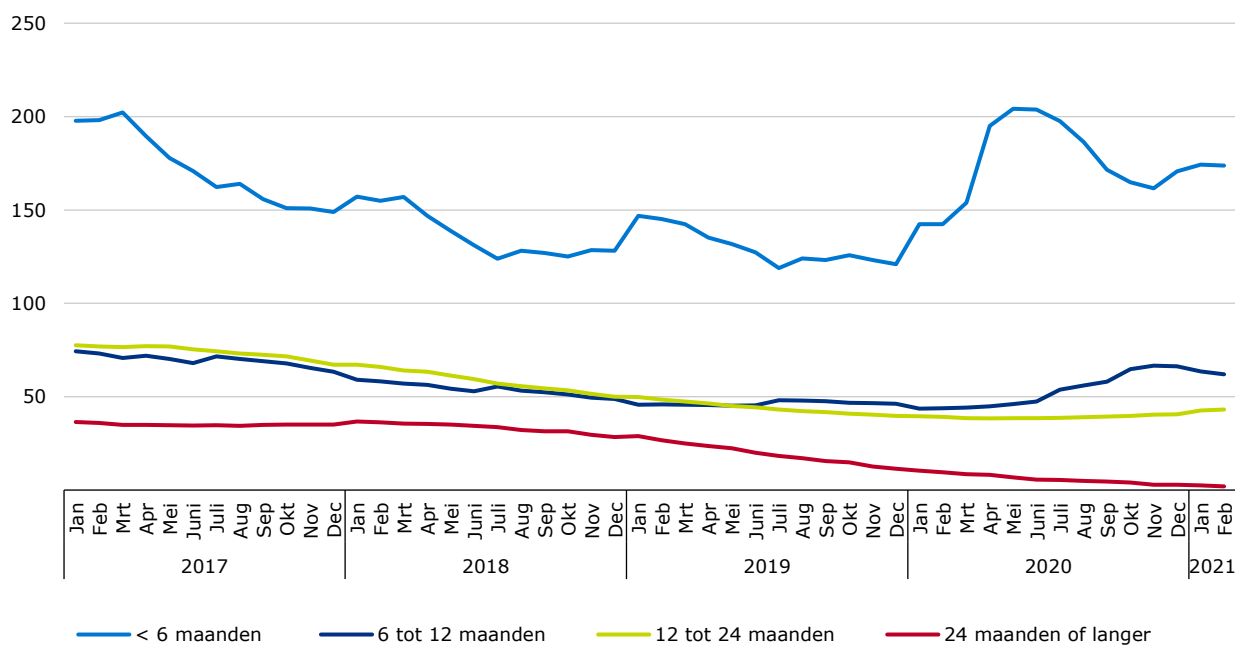
Bron: UWV

Figuur 2.4 geeft een gedetailleerder beeld van de verstreken WW-duur. De sterkste toename zat aan het begin van de coronacrisis bij personen met minder dan 6 maanden WW. Na een scherpe stijging daalde dit aantal eerst weer een aantal maanden. In februari 2021 lag het 22% boven het niveau van februari 2020. Het aantal personen met 6 tot 12 maanden WW steeg geleidelijker, maar lag in februari wel 41% boven het niveau van een jaar eerder. Sinds juli 2020 neemt de groep met 12 tot 24 maanden WW toe, tot 10% boven het niveau van februari 2020. De enige lijn die blijft dalen is van de personen die 24 maanden of langer een WW-uitkering hebben gehad. Hun aantal lag in februari 79% lager dan een jaar geleden. Dat komt door de stapsgewijze verkorting van de maximale WW-duur van 38 naar 24 maanden vanaf 1 januari 2016.¹³ Sinds 1 april 2019 is de maximale WW-duur 24 maanden.

¹² Het gaat hier dus niet om de totale WW-duur waarop iemand recht heeft, maar om de maanden daarvan die al zijn verstreken!

¹³ UWV (juli 2019), Duiding arbeidsmarktontwikkelingen juli 2019.

Figuur 2.4 Aantal personen met een WW-uitkering naar verstreken uitkeringsduur
Aantal per maand, in duizendtallen



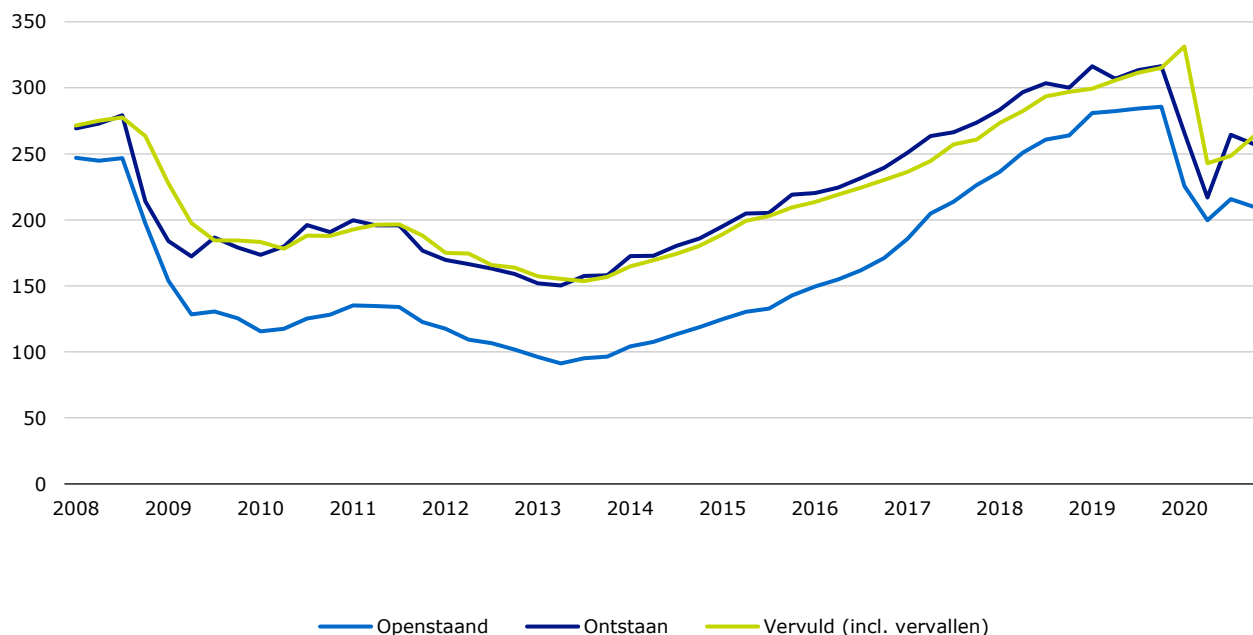
Bron: UWV

3. Vacatureontwikkelingen

3.1. Totale vacaturemarkt

Het CBS telde eind december 2020 210 duizend openstaande vacatures. Dat is een forse daling (- 76 duizend) ten opzichte van eind december 2019. In het vierde kwartaal van 2020 ontstonden 258 duizend nieuwe vacatures en werden er 263 duizend vacatures vervuld (inclusief vervallen vacatures).¹⁴

Figuur 3.1 Aantal openstaande, ontstane en vervulde vacatures (na correctie voor seizoenseffecten) per kwartaal (x 1.000)



Bron: CBS

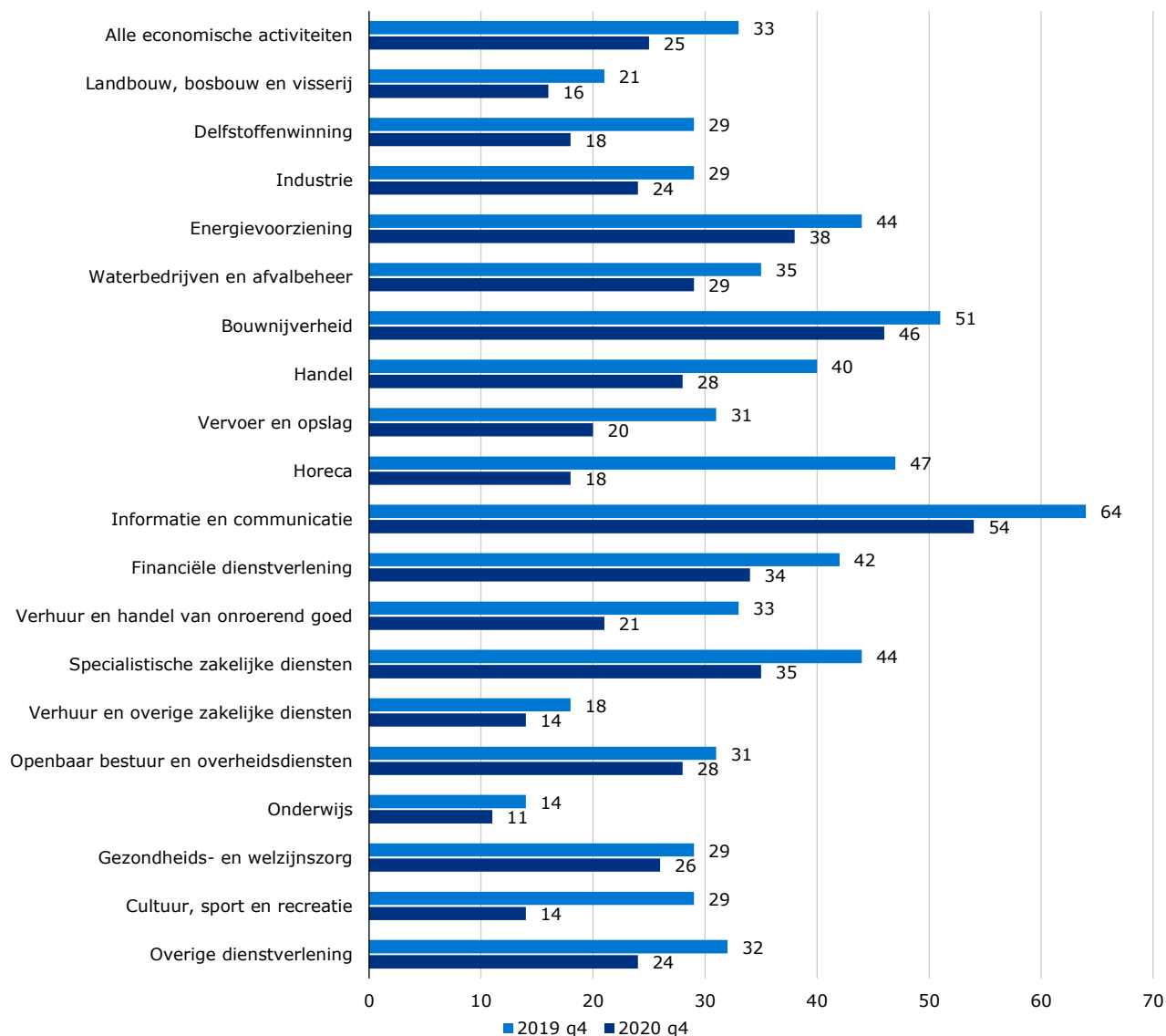
Vacaturegraad

De vacaturegraad meet het aantal openstaande vacatures per duizend banen van werknemers. Dat is een goede maatstaf om de vacatureontwikkeling per sector te vergelijken, ongeacht de omvang van sectoren. In het vierde kwartaal van 2020 is de vacaturegraad over alle sectoren samen gedaald naar 25 vacatures per duizend banen. Een jaar eerder was dit aantal nog 33. De ICT-sector heeft nog steeds de hoogste vacaturegraad (54 vacatures per duizend banen), maar ook in die sector is de vacaturegraad gedaald. De grootste daling van de vacaturegraad is in de horeca: in een jaar tijd daalde de vacaturegraad van 47 naar 18, dat is een daling van 62%.¹⁵

¹⁴ CBS, Kwartaalbericht Arbeidsmarkt, 16 februari 2021.

¹⁵ CBS, Kwartaalbericht Arbeidsmarkt, 16 februari 2021.

Figuur 3.2 Vacaturegraad per bedrijfstak



Bron: CBS (*=voorlopige cijfers)

Werkgelegenheid

Het totaal aantal banen is in het vierde kwartaal van 2020 met 14 duizend gedaald ten opzichte van het derde kwartaal van 2020 en met 133 duizend ten opzichte van het vierde kwartaal van 2019, zo blijkt uit gegevens van het CBS. Vooral het aantal werknemersbanen nam sterk af: 24 duizend minder dan in het vorige kwartaal en 168 duizend minder dan een jaar eerder. Het aantal banen voor zelfstandigen steeg dit kwartaal met 10 duizend ten opzichte van het vorige kwartaal en met 35 duizend in vergelijking met een jaar eerder.

De grootste daling in het vierde kwartaal was in de bedrijfstak Handel, vervoer en horeca: 57 duizend banen minder dan in het derde kwartaal van 2020 en 82 duizend banen minder dan een jaar eerder.¹⁶

Uitzendwerk

Vanaf begin november 2018¹⁷ tot eind 2020 was het aantal door de ABU gemeten uitzenduren in elke periode lager dan in dezelfde periode van het voorgaande jaar. Sinds begin 2021 meet ABU weer een stijging van het aantal uitzenduren. Eind februari 2021 steeg het aantal uren met 6% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. Het aantal uren in de administratieve sector steeg met 21%, in de industriële sector met 1%, in de technische sector daalde het aantal uitzenduren met 20%¹⁸

¹⁶ CBS, Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in vierde kwartaal minder turbulent , 16 februari 2021.

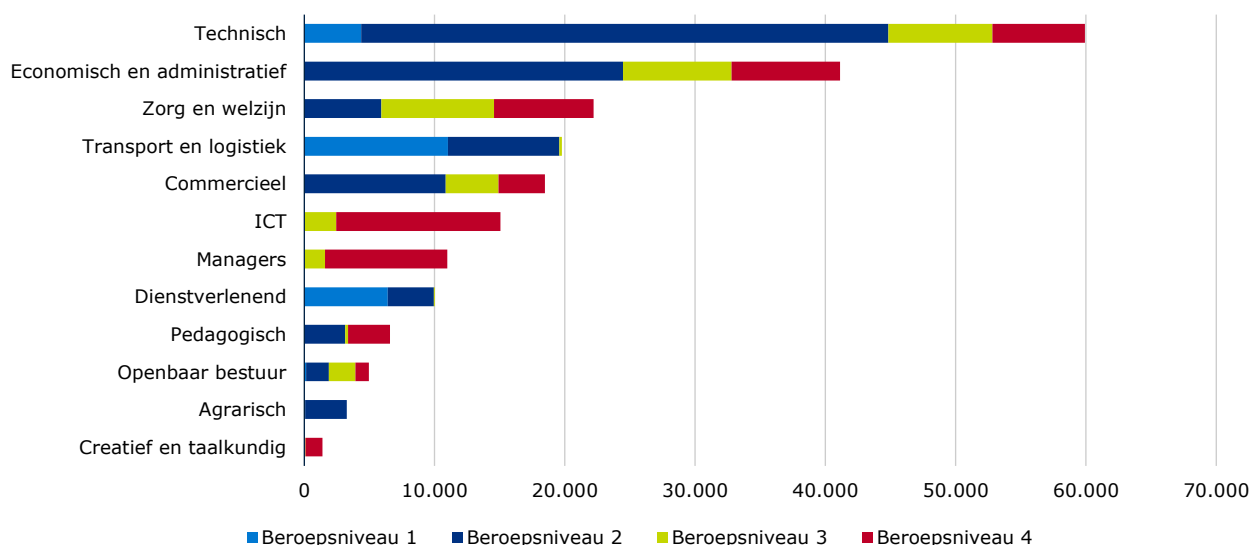
¹⁷ Omdat de ABU per 4-weekse periode rapporteert kan een periode ook aan het begin van de maand eindigen.

¹⁸ ABU, Marktcijfers uitzendbranche, Uren en omzet uitzendbranche periode 2 2021.

3.2. Vacatures naar beroepsniveau en beroepsklasse

UWV heeft op basis van gegevens van CBS en Jobfeed een schatting gemaakt van het aantal vacatures per beroepsgroep en per arbeidsmarktregio.¹⁹

Figuur 3.3 Openstaande vacatures naar beroepsklasse en beroepsniveau (4^e kwartaal 2020)



Bron: UWV

Figuur 3.3 toont de openstaande vacatures in het vierde kwartaal van 2020 naar beroepsklasse en -niveau. De indeling naar beroepsniveau is op basis van de internationale ISCO-classificatie, die een indeling van niveau in vier categorieën kent:

- Beroepsniveau 1: eenvoudige routinematige taken, waarvoor elementair of lager onderwijs volstaat;
- Beroepsniveau 2: weinig tot middelmatig complexe taken, waarvoor lager of middelbaar onderwijs vereist is;
- Beroepsniveau 3: complexe taken, waarvoor middelbaar of hoger onderwijs vereist is;
- Beroepsniveau 4: zeer complexe gespecialiseerde taken, waarvoor hoger of wetenschappelijk onderwijs vereist is.

ISCO is een internationale classificatie. ISCO classificeert beroepen volgens de belangrijkste taken en activiteiten.

Tabel 3.1 Openstaande vacatures naar beroepsniveau (ISCO)

	Aantal 4e kwartaal 2020	Aantal 3e kwartaal 2020	Aantal 4e kwartaal 2019	Mutatie t.o.v. vorig kwartaal	Mutatie t.o.v. jaar geleden
ISCO beroepsniveau 1	22.000	24.800	36.500	-11%	-40%
ISCO beroepsniveau 2	101.900	105.800	135.400	-4%	-25%
ISCO beroepsniveau 3	35.700	34.600	43.100	3%	-17%
ISCO beroepsniveau 4	54.200	50.400	66.300	8%	-18%
Totaal	213.700	215.600	281.200	-1%	-24%

Bron: UWV

De sterkste daling zowel ten opzichte van het vorige kwartaal als ten opzichte van een jaar geleden is te zien bij beroepsniveau 1: eenvoudige routinematige taken, waarvoor elementair of lager onderwijs volstaat. Bij de hogere beroepsniveaus (3 en 4) stijgt het aantal vacatures weliswaar ten opzichte van het vorige kwartaal, maar blijft op een beduidend lager niveau dan een jaar geleden.

¹⁹ Deze aantallen zijn niet gecorrigeerd voor seizoeneffecten. Voor het CBS geeft seizoenscorrectie een zuiverder beeld van de arbeidsmarktontwikkeling. Voor een uitvoeringsorganisatie als UWV is het belangrijker om te weten hoeveel vacatures er feitelijk zijn. Bovendien worden deze vacaturecijfers als input gebruikt voor de spanningsindicator (zie Box 4.1). Het aantal vacatures per regio wordt gepubliceerd op Werk.nl, Arbeidsmarktinformatie, Regionale Maandcijfers Arbeidsmarktinformatie.

Tabel 3.2 Openstaande vacatures naar beroepsklasse (BRC)

	Aantal 4e kwartaal 2020	Aantal 3e kwartaal 2020	Aantal 4e kwartaal 2019	Mutatie t.o.v. vorig kwartaal	Mutatie t.o.v. jaar geleden
Agrarische beroepen	3.300	3.800	4.700	-13%	-30%
Bedrijfseconomische en administratieve beroepen	41.100	41.400	56.200	-1%	-27%
Commerciële beroepen	18.500	20.900	30.400	-11%	-39%
Creatieve en taalkundige beroepen	1.400	1.200	1.500	17%	-7%
Dienstverlenende beroepen	10.000	14.900	22.300	-33%	-55%
Ict beroepen	15.000	13.800	18.200	9%	-18%
Managers	11.000	10.800	15.400	2%	-29%
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen	5.000	5.200	5.700	-4%	-12%
Pedagogische beroepen	6.600	5.400	5.700	22%	16%
Technische beroepen	59.900	56.500	71.800	6%	-17%
Transport en logistiek beroepen	19.800	19.700	26.900	1%	-26%
Zorg en welzijn beroepen	22.200	21.900	22.200	1%	0%
Totaal	213.700	215.600	281.200	-1%	-24%

Bron: UWV

In het vierde kwartaal van 2020 is de sterkste procentuele daling van het aantal vacatures in vergelijking met het vorige kwartaal bij de dienstverlenende beroepen (-33%). Ook in absolute aantallen is de daling van het aantal vacatures het grootst bij de dienstverlenende beroepen: 4.900 minder dan in het derde kwartaal van 2020 en 12.300 minder dan in het vierde kwartaal van 2019. Ook de daling bij de commerciële beroepen is fors: 2.400 minder dan in het derde kwartaal en 11.900 minder dan in het vierde kwartaal van 2019. In het derde kwartaal zijn er doorgaans weinig vacatures voor pedagogische beroepen vanwege de zomervakantie. Doorgaans ligt de piek van het aantal vacatures in het tweede kwartaal wanneer geworven wordt voor het nieuwe schooljaar. In het vierde kwartaal neemt het aantal vacatures weer toe. De stijging in het vierde kwartaal van 2020 ten opzichte van een jaar eerder wordt vooral veroorzaakt door een toename van het aantal vacatures in de kinderopvang.²⁰ Binnen de zorg en welzijn beroepen zijn er verschillen per beroep: zo is er meer vraag naar verzorgden ig, verpleegkundigen, tandartsen en tandartsassistenten, terwijl bijvoorbeeld het aantal vacatures voor groeps- en woonbegeleiders lager is dan een jaar geleden.

²⁰ <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/sector/sociaal-jeugd-kinderopvang/kinderopvang-groeit-door-tijdens-coronacrisis>

4. Spanningsindicator

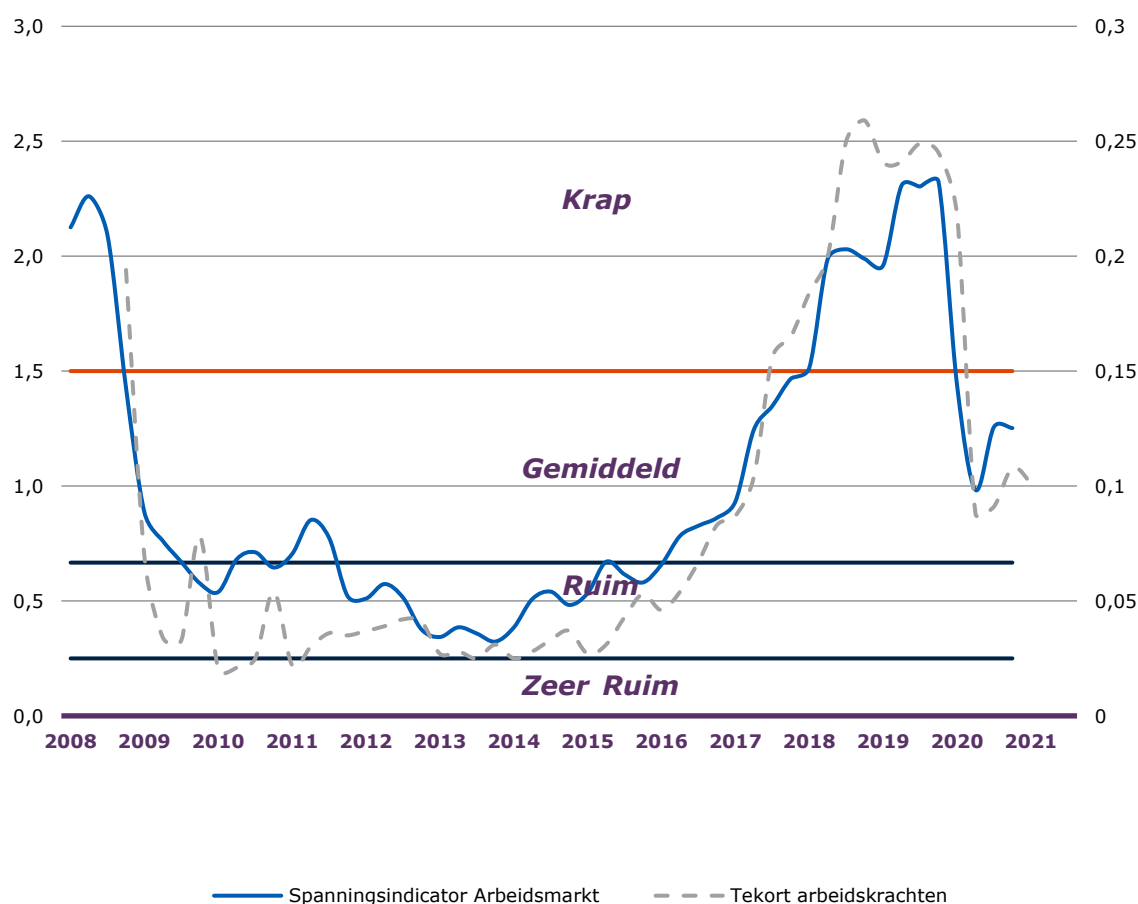
4.1. Spanning op de arbeidsmarkt

De spanning op de arbeidsmarkt is in het vierde kwartaal van 2020 nauwelijks veranderd ten opzichte van het derde kwartaal. Dat blijkt uit de spanningsindicator van UWV (de blauwe lijn in figuur 4.1). Dat is een objectieve maatstaf voor de verhouding tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt (zie voor uitleg box 4.1). Het aantal personen met een WW-uitkering met een verstreken WW-duur van minder dan een half jaar is in het vierde kwartaal met 0,5% gedaald ten opzichte van een kwartaal eerder, terwijl het aantal openstaande vacatures in die periode met 1% is gedaald (zie tabel 3.1). Er is nog steeds sprake van een gemiddelde spanning.

In vergelijking met van het vierde kwartaal van 2019 zijn er 24% minder vacatures en 41% meer kortdurend WW. De spanning op de arbeidsmarkt is in die periode dan ook flink afgenomen: van 2,32 (typering: krap) naar 1,25 (typering: gemiddeld).

Het percentage ondernemers dat belemmeringen in de bedrijfsuitvoering ervaart vanwege een tekort aan arbeidskrachten (de grijze stippellijn in figuur 4.1) is na een forse daling in het tweede kwartaal weer iets gestegen in het vierde kwartaal (van 9% naar 11%). Volgens de Conjunctuur-enquête (COEN) verwachten ondernemers voor het eerste kwartaal van 2021 weer een lichte daling naar 10%. In het eerste kwartaal van 2020 was dat percentage nog 22%²¹. De vraag naar belemmeringen in de bedrijfsvoering wordt elk kwartaal gesteld.

Figuur 4.1 De ontwikkeling van de spanning op de arbeidsmarkt (linkeras) en belemmeringen door het tekort aan arbeidskrachten (rechteras)



Bron: UWV (Spanningsindicator) en COEN-enquête

²¹ Ondernemersplein, Conjunctuur-enquête Nederland (COEN), Eerste kwartaal 2021.

Box 4.1. UWV Spanningsindicator Arbeidsmarkt

UWV berekent de Spanningsindicator Arbeidsmarkt door het aantal openstaande vacatures te delen door het aantal personen met een WW-uitkering met een verstrekken WW-duur van minder dan een half jaar. Deze grootheden worden gebruikt als benadering van de openstaande vraag en direct beschikbaar aanbod. De Spanningsindicator Arbeidsmarkt kan een getal opleveren tussen 0 en oneindig. Hoe hoger het getal, hoe hoger de spanning op de arbeidsmarkt voor werkgevers. Bij een indicator van 0 is de arbeidsmarkt zeer ruim, want er zijn geen openstaande vacatures en wel kortdurend werklozen. Bij veel openstaande vacatures ten opzichte van het aantal kortdurend werklozen is de arbeidsmarkt zeer krap. Er wordt uitgegaan van een indeling in vijf categorieën: zeer ruim, ruim, gemiddeld, krap en zeer krap. De indeling en typering zijn als volgt: 0 tot 0,25: zeer ruim; 0,25 tot 0,67: ruim; 0,67 tot 1,5: gemiddeld; 1,5 tot 4,0: krap; 4,0 of meer: zeer krap. Deze grenzen zijn bepaald door een tijdreeksanalyse uit te voeren.

Het CBS heeft ook een spanningsindicator. CBS meet het aantal vacatures per 100 werklozen. Uitsplitsing naar beroep en arbeidsmarktregio is echter niet mogelijk.

4.2. Spanning naar beroep

Tabel 4.1 Spanningsindicator per beroepsniveau (ISCO)

Spanningsindicator 4e kwartaal 2020	Spanning	Typering
ISCO beroepsniveau 1	1,03	gemiddeld
ISCO beroepsniveau 2	1,45	gemiddeld
ISCO beroepsniveau 3	1,58	krap
ISCO beroepsniveau 4	1,54	krap
Totaal	1,25	gemiddeld

Bron: UWV

De spanning op de arbeidsmarkt is op alle beroepsniveaus beduidend lager dan in het vierde kwartaal van 2019, maar er zijn wel verschillen per beroepsniveau. De sterkste daling was op beroepsniveau 2: van 2,74 in het vierde kwartaal van 2019 (typering: krap) naar 1,45 (gemiddeld) in het vierde kwartaal van 2020. Ook op beroepsniveau 1 was de daling fors: van 2,19 (krap) naar 1,03 (gemiddeld). Op beroepsniveau 3 en 4 was de spanning in het tweede en derde kwartaal gemiddeld, maar in het vierde kwartaal is de krapte weer toegenomen, maar nog niet op het peil van een jaar geleden: toen was de spanning 2,59 op beroepsniveau 3 en 2,34 op beroepsniveau 4.

Tabel 4.2 Spanningsindicator per beroepsklasse (BRC)

Spanningsindicator 4e kwartaal 2020	Spanning	Typering
Agrarische beroepen	0,97	gemiddeld
Bedrijfseconomische en administratieve beroepen	1,32	gemiddeld
Commerciële beroepen	1,01	gemiddeld
Creatieve en taalkundige beroepen	0,36	ruim
Dienstverlenende beroepen	0,58	ruim
Ict beroepen	4,44	zeer krap
Managers	0,92	gemiddeld
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen	1,74	krap
Pedagogische beroepen	1,12	gemiddeld
Technische beroepen	2,31	krap
Transport en logistiek beroepen	1,41	gemiddeld
Zorg en welzijn beroepen	1,96	krap
Totaal	1,25	gemiddeld

Bron: UWV

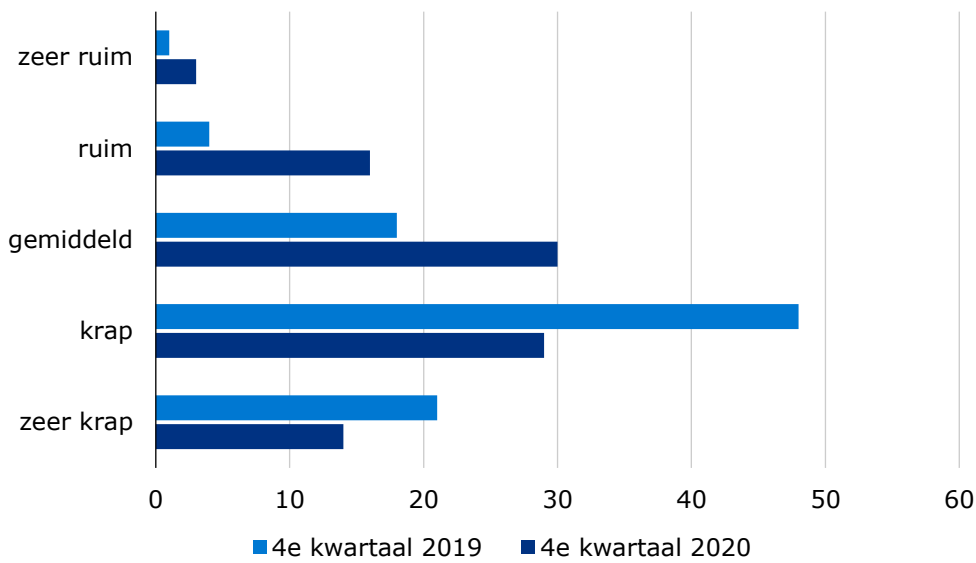
Hoewel de totale spanning op de arbeidsmarkt in het vierde kwartaal van 2020 nauwelijks veranderd is ten opzichte van het derde kwartaal zijn er wel verschuivingen binnen de verschillende beroepsklassen. Bij de agrarische beroepen is de spanning afgenomen van krap naar gemiddeld, maar hier speelt ook de invloed van het seizoen een rol. Bij de dienstverlenende beroepen is de spanning afgenomen van gemiddeld naar ruim.²² Bij de ICT-beroepen is de spanning verder toegenomen en is de arbeidsmarkt weer zeer krap, net als voor de coronacrisis. Bij de overige beroepsklassen is de typering niet veranderd ten opzichte van het derde kwartaal.

De BRC-indeling kent 12 beroepsklassen, die weer zijn onderverdeeld in beroepsgroepen. Ook binnen de beroepsgroepen zijn er wel verschuivingen. 11 beroepsgroepen hebben een krappere typering dan vorig kwartaal, 5 beroepsgroepen hebben een ruimere typering. Hier zitten de koks bij (van ruim naar zeer ruim) en schoonmakers (van krap naar gemiddeld).

²² Zie ook CBS, 'Grootste daling werkenden in 2020 bij dienstverlenende beroepen', 2 maart 2021.

De vergelijking met het vierde kwartaal van 2019 laat veel grotere verschillen zien. Er zijn 46 beroepsgroepen met een ruimere typering, 3 met een krappere (zie figuur 4.2).

Figuur 4.2 Aantal BRC-beroepsgroepen per typering spanningsindicator

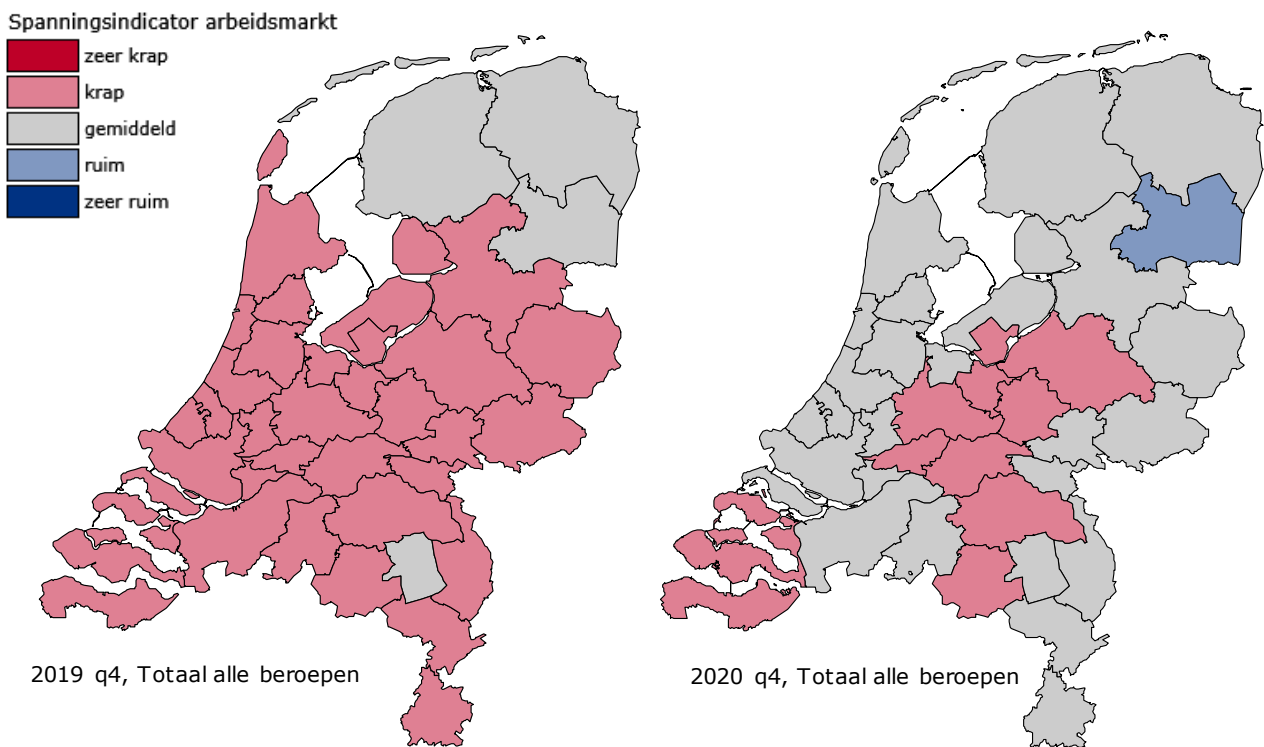


Bron: UWV

4.3. Spanning naar arbeidsmarktregio

Figuur 4.3 laat zien dat er in vergelijking met het vierde kwartaal van 2019 nog steeds veel minder regio's zijn waar de arbeidsmarkt krap is. Alleen in Drenthe is de arbeidsmarkt ruim.

Figuur 4.3 Spanningsindicator per arbeidsmarktregio



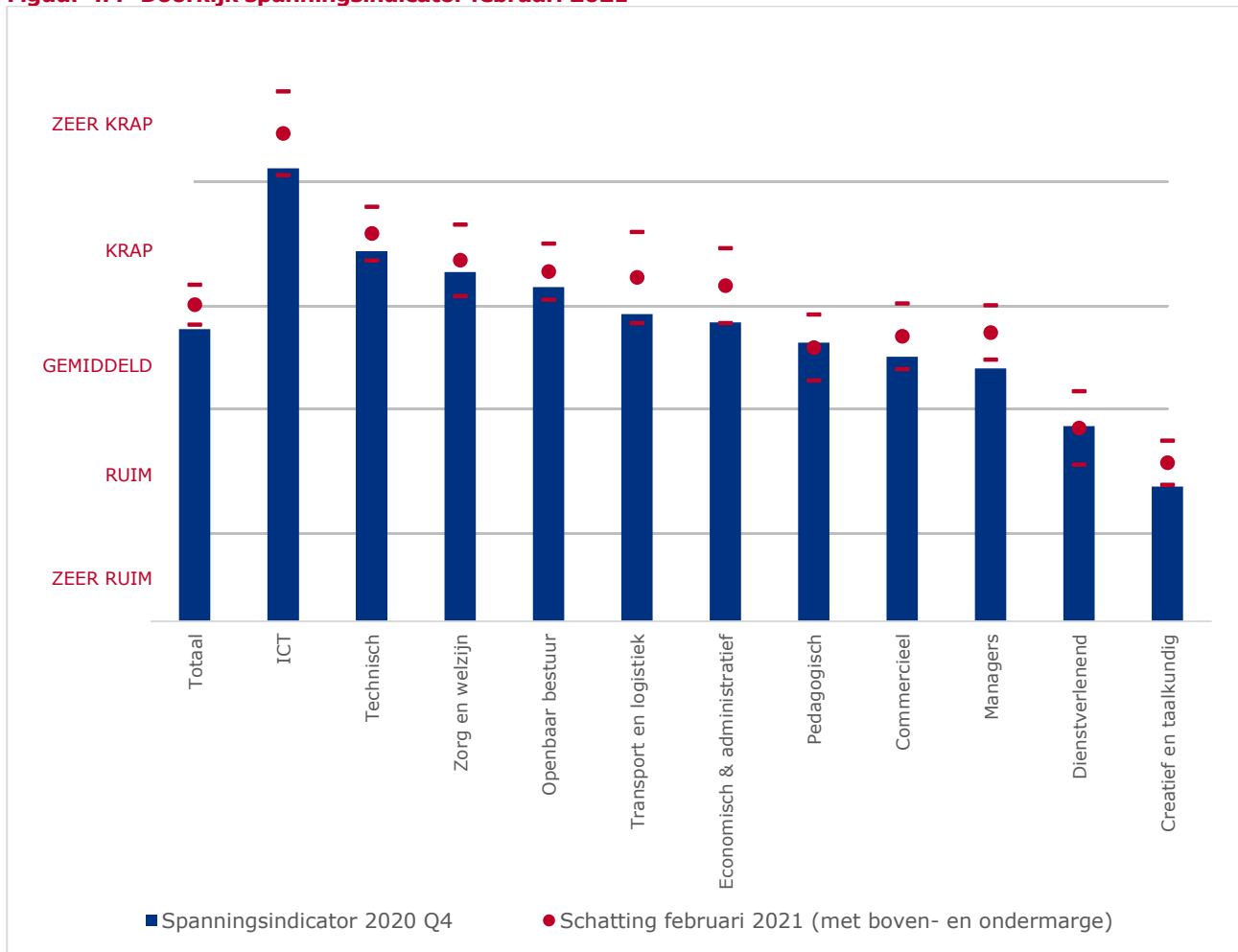
Bron: UWV

4.4. Verwachting voor februari 2021

De spanningsindicator wordt na afloop van ieder kwartaal vastgesteld. Omdat het totaal aantal openstaande vacatures na afloop van een kwartaal niet meteen beschikbaar is, zit er enige tijd tussen het einde van het kwartaal en de vaststelling (en publicatie) van de spanningsindicator over datzelfde kwartaal.

De kortdurende WW-cijfers komen echter maandelijks beschikbaar, iedere maand na afloop van een verslagmaand. Hetzelfde geldt voor het aantal openstaande online vacatures op werk.nl. Op basis van de kortdurende WW-cijfers en online vacatures kan een schatting gemaakt worden van de richting waarin de Spanningsindicator zich in de tussenliggende maanden beweegt. Voor februari 2021 is de verwachting dat de Spanningsindicator naar de grens tussen een gemiddelde en een krappe arbeidsmarkt beweegt.

Figuur 4.4 Doorkijk spanningsindicator februari 2021



Bron: UWV

Figuur 4.4 laat per beroepsklasse zien in welke richting zich de spanningsindicator beweegt. Omdat de ontwikkeling van de online vacatures niet gelijk is aan de ontwikkeling van het totaal aantal openstaande vacatures is het noodzakelijk om de doorkijk van de spanningsindicator te voorzien van een onzekerheidsmarge. De onzekerheidsmarge wordt berekend per beroepsklasse.

Zo laat de figuur zien dat de spanning voor transport- en logistiek beroepen in het vierde kwartaal van 2020 gemiddeld is, in februari richting krap beweegt, met een onzekerheidsmarge tussen krap en gemiddeld. Voor ICT-beroepen is de arbeidsmarkt in het 4e kwartaal al zeer krap, de krapte neemt in de eerste maanden van 2021 naar verwachting verder toe, met zowel de boven- als ondermarge binnen de typering 'zeer krap'.

Bijlage I Tabel contractvorm voorafgaand aan WW- instroom

Tabel I.1 Aantal nieuwe WW-uitkeringen naar contractvorm voorafgaand aan de WW, 2020
Gemiddeld aantal per week

	Vast contract	Tijdelijk contract	Uitzend-contract	Oproep-contract	Onbekend	Totaal
Januari/februari	2.100	2.900	1.900	500	200	7.500
Maart	2.000	3.000	2.700	1.700	200	9.400
April	2.600	4.800	4.500	2.700	200	14.700
Mei	2.300	4.300	2.100	1.700	100	10.500
Juni	1.800	3.500	1.800	1.200	100	8.300
Juli	2.200	3.800	1.700	900	100	8.700
Augustus	2.000	3.300	1.100	600	100	7.100
September	1.600	2.800	1.100	600	100	6.200
Oktober	2.600	3.100	1.400	1.200	100	8.500
November	2.200	2.900	1.600	1.500	100	8.300
December	2.500	3.100	2.000	1.300	100	9.000
Totaal	2.200	3.400	2.000	1.200	100	8.900

Bron: UWV

Bijlage II Ontslagvergunningen

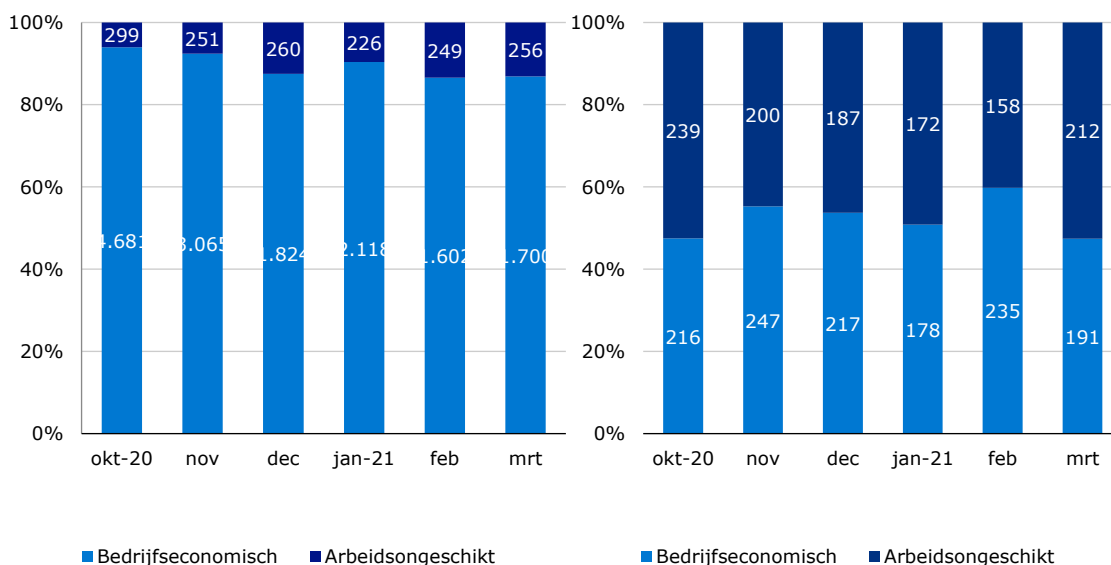
In 2020 waren er ruim 31.700 ontslagaanvragen, bijna tweemaal zo veel als een jaar eerder. Deze verdubbeling komt vooral op het conto van de ontslagaanvragen om bedrijfseconomische redenen: 28.300 aanvragen. Het totale aantal ontslagaanvragen is bijna verdubbeld t.o.v. 2019 (+99%), het aantal aanvragen om bedrijfseconomische redenen is meer dan verdubbeld (+113%).

Van de ontslagaanvragen om bedrijfseconomische redenen vielen de meeste in de industrie (7.000), de handel (5.400), de zakelijke dienstverlening (5.300) en de horeca (3.300).

Ook waren er grote regionale verschillen. Van de ontslagaanvragen om bedrijfseconomische redenen waren er 18.300 in Groot Amsterdam, 8.100 in Rijnmond, 5.700 in Midden-Utrecht, 3.900 in Twente en 3.800 in Noordoost-Brabant. Het aantal verleende ontslagvergunningen om bedrijfseconomische redenen is in 2020 34% hoger dan in 2019. Het totale aantal verleende ontslagvergunningen is in 2020 29% hoger dan in 2019.

Figuur I.1 laat het aantal ingediende ontslagaanvragen en verleende ontslagvergunningen in het afgelopen half jaar zien. Vooral in oktober is er een groot aantal ontslagaanvragen vanwege bedrijfseconomische redenen.

Figuur I.1 Ingediende ontslagaanvragen (links) en verleende ontslagvergunningen (rechts) in de afgelopen maanden



Bron: UWV

In het eerste kwartaal van 2021 is het aantal ontslagaanvragen 27% hoger dan in het eerste kwartaal van 2020. Het aantal ontslagaanvragen om bedrijfseconomische redenen is 40% hoger. Het aantal verleende ontslagvergunningen is in het eerste kwartaal van 2021 19% hoger dan in het eerste kwartaal van 2020.

Bij ontslag vanwege bedrijfseconomische redenen wordt doorgaans eerst een voorlopige aanvraag gedaan. De werkgever gaat dan het gesprek aan met de werknemer en vervolgens worden alle afspraken over het ontslag en de financiële vergoeding schriftelijk vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst. De ontslagaanvraag wordt dan ingetrokken. Indien de werknemer bezwaar maakt tegen het ontslag volgt een verdere procedure bij de rechter. Vanwege het intrekken van voorlopige ontslagaanvragen ligt het aantal verleende ontslagvergunningen vrijwel altijd lager dan het aantal ontslagaanvragen.

Colofon

Uitgave

UWV *Arbeidsmarktinformatie- en advies*, 15 april 2021

Postadres

Postbus 58285
Postcode 1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

Feike Reitsma
feike.reitsma@uwv.nl

Voor persvragen kunt u terecht bij onze woordvoerders via 020 687 5185.

Auteurs

Feike Reitsma
Annelies Boerdam
Sake Wagenaar

Volg ons



Disclaimer



Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding.

UWV © 2021

De kennispublicaties van UWV hebben betrekking op vier gebieden. Deze kennen een eigen kleurcodering. Zo kunt u snel zien op welk gebied een publicatie betrekking heeft:


ontwikkelingen in de sociale zekerheid

arbeidsmarkt en arbeidsparticipatie


verder professionaliseren van de dienstverlening

financiële aspecten van de sociale zekerheid

